

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-2>

GENDER COMPONENT OF MODERN EDUCATION

ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ОСВИТИ

Zaiats N. V

*Doctor of Law, Associate Professor,
Professor at the Department of
Constitutional and Administrative Law
State University of Infrastructure and
Technologies and Law
Kyiv, Ukraine*

Заяць Н. В.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного
та адміністративного права
Державний університет
інфраструктури та технологій
м. Київ, Україна*

Питання рівних можливостей жінок та чоловіків стає все актуальнішим в українському суспільстві, саме тому гендерна політика в Україні, з огляду на культурну трансформацію, постає зовсім у новому світлі. Жінки все частіше говорять про дискримінацію публічно та докладають зусиль до викорінення проблем, пов'язаних із забезпеченням рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень, ініціюють інформаційні кампанії щодо унеможливлення проявів гендерного насильства та закликають громадськість і владу захищати принцип гендерної рівності.

Освітні заклади, є одними з визначальних чинників, що визначають ідентичність особистості та її можливості в сучасному демократичному суспільстві. Обов'язкове вивчення гендерних питань в навчальних програмах стане свідченням того, що права жінок це не просто проблеми меншості, це загальна ідея про те, що гендер опосередковує сприйняття та боротьбу за рівні права у суспільстві необхідністю врахування своїх інтересів (жінок і чоловіків). Підґрунтям для застосування гендерно-орієнтованого підходу в навчальних програмах має стати розуміння базових понять статі та гендеру. Зважаючи на особливості традиційного статево-рольового підходу як основного чинника обмеження розвитку особистості рамками традиційних гендерних ролей в основних сферах життєдіяльності постає потреба у подоланні гендерних стереотипів в суспільному просторі, що склалися протягом тривалого часу. Поширення гендерних знань, яке відбувається в Україні розподіляється нерівномірно, цьому сприяє і надмірна бюрократизація та централізація вищої освіти (держстандарт та проблема введення нових спеціальностей), і те, що його успішність

здебільшого залежить від зусиль окремих фахівців. Системність гендерної освіти має формуватись не тільки шляхом введення окремих курсів з гендерної проблематики в навчальні стандарти ЗВО, а й за рахунок впровадження гендерної методології у дисципліни гуманітарного циклу в цілому, потрібен розвиток гендерно збалансованих навчальних планів із змінами в ідеології вищої освіти. Потрібно розуміння того, що гендерна нерівність проявляється як на індивідуальному рівні, так і при взаємодії з факторами оточуючого середовища. До навчальних програм потрібно включити аналіз питання щодо дотримання принципу неупередженості та способів забезпечення балансу між визнанням відмінностей та розробкою законодавчих актів щодо протидії дискримінації. Розроблення якісно нового, гендерного підходу в освіті можна вважати одним з першочергових завдань формування гендерного паритету та гендерної політики в нашій державі.

Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2021» визначає базові принципи, мету, стратегічні цілі, завдання, цільові групи, сфери впровадження та реалізації державної політики гендерної рівності та недискримінації в освіті. Оскільки Україна досєдналась до міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц», яка об'єднує зусилля різних країн на шляху до рівності жінок та чоловіків було визначено 5 рівноцінних напрямків роботи, п'ятим з яких, поруч із зменшенням розриву в оплаті праці жінок і чоловіків, розвитку безбар'єрного та універсального публічного простору, забезпечення рівних можливостей для матері та батька щодо декрету, протидії домашньому насильству є – забезпечення комплексного інтегрування принципів гендерної рівності в освіті. Для наступного розроблення плану дій потрібно було проведення дослідження, яке б проілюструвало наявність або брак формального та прихованого гендерованого навчального плану. Адже у методах навчання, що використовуються в освітніх закладах можна побачити ознаки так званої «гендерної псевдонейтральності», за якою деякі цінності, що пропагуються в межах основного напрямку освіти – індивідуалізм, незалежність, конкуренція, переконання, що «суспільні» події мають більше значення ніж «приватні» справи – ґрунтуються на життєвому досвіді й інтересах чоловіків, а не на прагненні зробити освіту відкритою для всіх. [1, с.478.] Важливо було сфокусуватись на механізмах впливу мотивації на вибір вищої освіти у дівчат і хлопців в Україні, зокрема соціально-психологічних аспектах цього вибору, адже справжня рівність не передбачає нівелювання статі, але враховує в

освітньому процесі специфіку життєвих інтересів та психологічних відмінностей. «Недискримінація, рівність, права людини, – все це починається з освіти. Наші діти повинні усвідомлювати значення цих цінностей уже в середній школі. Ми робимо це не для наших закордонних партнерів. Ми робимо це для свого майбутнього, де немає місця таким ганебним речам, як, приміром, сексизм чи домашнє насилля», – сказала Віце-прем'єр-міністр з гуманітарних питань І. Климпуш-Цинцадзе [2, 20].

Метою Стратегії є забезпечення комплексного впровадження принципів гендерної рівності у сфері освіти та визначення шляхів гендерного підходу в зазначеній сфері відповідно до світових демократичних засад. Зокрема, документ передбачає розширення практики включення гендерного компонента до освітніх програм, впровадження гендерного підходу в нормативно-правових актах у сфері освіти, а також підготовку фахівців із питань гендерної рівності та формування професійної спільноти [3]. *Важливо залучати до впровадження гендерної рівності в сфері освіти представниць закладів освіти та громадськість, зокрема експертток з питань гендерної рівності, що дасть можливість врахування спеціалізовані знання та досвід.*

Відповідно до Звіту з глобального гендерного розриву за 2022, представленого Світовим економічним форумом, Україна займає 81 місце за індексом гендерної рівності (у рейтингу серед 146 країн) [4]. Порівнюючи ці дані з показниками минулих років можна впевнено сказати, що в цілому стан гендерної рівності в Україні погіршився, хоча найкращі показники (53 місце серед 146 країн) Україна традиційно має в галузі доступу обох статей до освіти (зокрема звітується про майже повну охопленість первинним та вторинним рівнем освіти, а саме початкова та повна середня освіта). Досягнення в освітній сфері у світі у 2022 році відповідно до наведеного Звіту наблизилися майже до повного гендерного паритету (4,7 відсотків залишилось), знадобиться практично ще 22 роки розвитку за сучасними темпами.

Освіта в сучасному суспільстві є мультиплікатором різноманітних можливостей для реалізації інших прав людини (особливо це стосується права на здоров'я та права на працю, тією ж мірою як і права на рівність статей). Навіть при відсутності видимості практичної складової освіти, оскільки часто-густо практичні зміни відстають від риторики урядовців, метою освітнього процесу є встановлення міжнародних стандартів прав людини з огляду на те, що саме освіта повинна втілювати практичні заходи із забезпечення гендерної рівності в освіті та через освіту, що безперечно є

визначальним у розвитку особистості та сприяє активній соціалізації людини в демократичних суспільствах.

Література:

1. Основи теорії гендеру: навчальний посіб. / ПРООН; Київ. ін.-т гендер. досліджень; відп.ред. М.М. Скорик. Київ: Вид-во «К.І.С.» 536 с. http://gender.at.ua/_Id/1/186_osnovy_teorii_g.pdf&ved=
2. Гендерний рівень STEM освіти. Свідерський Ю.Ю., Свідерська Г.М. STEM освіта та шляхи її впровадження в освітній процес С.20-23 <http://elar.edu.te.ua/8080/bitstream/123456789/4990/2/svidersyuka.pdf>.
3. Стратегія упровадження гендерної рівності та недискримінації у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір – 2020» <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-jbgovorennya/2016/proekt-gendernoyi-strategiyi.doc>
4. Global Gender Gap Report 2022 World Economic Forum 374p. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2022.pdf&ved=

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-3>

TO THE QUESTION OF THE SYSTEM OF SCIENTIFIC CATEGORIES IN JURISPRUDENCE

ДО ПИТАННЯ СИСТЕМИ НАУКОВИХ КАТЕГОРІЙ В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Mytrofanov I. I.

*Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of
Fundamental and Branch
Juridical Sciences
Kremenchuk Mykhailo Otrohradskyi
National University
Kremenchuk, Ukraine*

Митрофанов І. І.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фундаментальних
і галузевих юридичних наук
Кременчуцький національний
університет імені Михайла
Остроградського
м. Кременчук, Україна*

Юридична наука та правнича практика справедливо визнаються провідними формами дослідження правової дійсності. Ці галузі діяльності людини діалектично взаємопов'язані між собою. Причому для юридичної науки пріоритетним є завдання формування такої системи